

החוג להיסטוריה של עם ישראל

לימודי התואר הראשון

כללי:

1. משך הלימודים לתואר הראשון הוא שלוש שנים ולתואר השני שנתיים.
2. במהלך החודש הראשון ללימודים מחוייבים תלמידי שנה א' לתואר ראשון בביצוע לומדה להכרת קטלוג הספרייה. הגישה ללומדה אפשרית בכתובת הבאה: <http://tau.ac.il/cenlib>
3. תלמידים שלא השיגו פטור באנגלית מחוייבים להגיע לפטור עד תום שנת לימודיהם הראשונה.
4. תלמידים שהחלו לפני תשס"ד מחוייבים בהגשת שתי עבודות סמינריוניות.
5. תלמידים שהחלו לפני תשס"ו מחוייבים בהשלמת הלימודים הפקולטטיים.

א. כללי

תחומי ההוראה והלימוד בחוג להיסטוריה של עם ישראל מציעים מפגש מרתק ומעשיר עם רבדים שונים של התפתחות התרבות האנושית, הכרות עם התקופות השונות בתולדות העולם והשתקפותם בחייה של פזורה דתית ולאומית אחת – היהודים. זהו סיפור של אכזבות וכישלונות, של תקוות עזות והישגים מופלאים – סיפורו של עם ישראל.

לימודי החוג נפתחים בתקופת המקרא, לפני כשלושת אלפים שנה, עם ראשיתו של עם ישראל והתגבשות יצירתו הרוחנית על רקע המזרח הקדמון ותרבותו. המשכם בתקופת בית המקדש השני, המשנה והתלמוד, שעה שהעם עדיין יושב על אדמתו אך כבר נוצרים מרכזים חדשים רבי השפעה ובראשם בבל. מכאן ואילך, תולדות היהודים נפרשים למעין מניפה גיאוגרפית רחבה. בארץ ישראל חיו יהודים תחת שלטונות מתחלפים תדיר, ובמקביל נוצרו פזורות יהודיות בכל רחבי העולם שעיצבו את דיוקנו ההיסטורי של העם היהודי עד ימינו.

לבד מידע היסטורי מבקש החוג להקנות לתלמידיו את התשתית האינטלקטואלית והביקורתית הנדרשת להבנת תופעות ותהליכים, תנועות ונכסים רוחניים המלווים את תולדות העם היהודי מראשית התהוותו ועד ימינו, וכך גם לפתוח אשנב להכרת 'ארון הספרים היהודי' על מדפיו הישנים והחדשים. מסורת ומשבר, ישן וחדש, רצף ותמורה, מרכז ושוליים, ייחודיות מול דמיון, השפעה וספיגה – אלה הם מקצת ממונחי היסוד שבאמצעותם בוחנים מורי החוג את תולדות עם ישראל לדורותיו ולפזורתיו. גלות בבל ושיבת ציון, הכיבוש המוסלמי ומסעי הצלב, חיי משפחה וסדרי חינוך, אמנציפציה והתבוללות, תולדות הציונות, השואה, הקמת מדינת ישראל והסכסוך היהודי-ערבי, הם דוגמאות לאירועים היסטוריים, לתופעות יסוד ולתהליכים חברתיים והיסטוריים הנלמדים בחוג, לצד היכרות קרובה עם המקורות התרבותיים שעיצבו את תולדות העם היהודי. הספרות הדתית הקאנונית – התנ"ך, המשנה והתלמוד – כמו גם יצירותיהם המגוונות של חכמי אשכנז וספרד בימי הביניים, הם אבני פסיפס המשתלבים עם תולדות המשיחיות, החסידות, ההשכלה, ספרות התחייה, הספרות המודרנית שנוצרת כאן ועכשיו.

מטרות הלימודים הן:

1. להקנות לתלמידים את היכולת להשתמש בכלי המחקר ההיסטורי לשם ניתוח התהליכים והתמורות שחלו בדברי ימי עם ישראל.
2. להקנות ידע מפורט על תולדותיו ועל תרבותו של העם היהודי בתקופות היסטוריות שונות ועל מקומו של העם היהודי במסגרת תולדות העמים.

ב. מסלולי הלימוד

הלימודים בחוג נמשכים שלוש שנים והם מוצעים בשני מסלולים:

1. המסלול הדו-חוגי

התלמיד הבוחר במסלול זה ישלים את חובותיו לשם קבלת התואר הראשון על-ידי לימודים בחוג נוסף. מספר שעות הלימוד לתואר הראשון במסלול זה הוא 58 ש"ס.

2. המסלול החד-חוגי

מספר שעות הלימוד במסלול זה הוא 110 ש"ס.

ג. תנאי הקבלה

1. למסלול דו-חוגי יתקבלו תלמידים אשר עמדו בתנאי הקבלה של הפקולטה למדעי הרוח.
 2. למסלול חד-חוגי יתקבלו תלמידים אשר השלימו שנה א' בממוצע 85 לפחות בחוג להיסטוריה של עם ישראל וממוצע 80 לפחות בחוג אחר.
- הקבלה למסלול זה מותנית באישור ועדת ההוראה של החוג.

ד. מבנה תכנית הלימודים

מערכת הלימודים מתפרשת על פני שלוש תקופות שכל אחת מהן נחלקת לתחומי משנה כדלקמן:

העת העתיקה

1. ימי המקרא
2. ימי הבית השני
3. ימי המשנה והתלמוד
4. התקופה הביזנטית בארץ-ישראל

ימי הביניים

1. היהודים תחת שלטון האיסלאם
2. היהודים באירופה הנוצרית
3. ארץ-ישראל בתקופה הצלבנית, הממלוכית והעות'מאנית
4. העת החדשה המוקדמת

העת החדשה

1. היהודים באירופה במאות ה-18 וה-19
2. יהודי ארצות האיסלאם
3. יהודי העולם במאה ה-20
4. תולדות ארץ-ישראל בעת החדשה ומדינת ישראל למן הקמתה

ה. מהלך הלימודים

לימודי מסלול דו חוגי

הלימודים בחוג כוללים:

לימודי ליבה (יחידות מבוא), לימודי התמחות ולימודים משותפים עם החוגים ללימודי ההיסטוריה.

לימודי הליבה הם יחידות מבוא שכל תלמיד חייב בהן. היחידות מתחלקות לשני שיעורים ותרגיל נושאי בכל תקופה. בנוסף לכך חייב כל תלמיד להשתתף בשנה הראשונה ללימודיו בתרגיל החובה: "ארון הספרים היהודי - מקורות לחקר תולדות ישראל" ובשיעור משותף לכלל תלמידי החוגים להיסטוריה - סה"כ 30 ש"ס.

החלק השני של הלימודים יורכב מתקופה א' (שני סמינרים, שבאחד תיכתב עבודה סמינריונית ובשני ייכתב רפראט; שני שיעורים ותרגיל נושאי). תקופה ב' (סמינר שבו ייכתב רפראט שני, ותרגיל נושאי), ותקופה ג' (תרגיל נושאי, או: סמינר שבו ייכתב רפראט). תלמידים שבחרים בעת החדשה כתקופת התמחות א' חייבים בתרגיל שנושאו "העולם היהודי בעת החדשה 1881-1948".

בכל מקרה, שיעור ותרגיל נושאי בכל תקופה יהיו קודמים ללימודים בסמינר. התלמיד לא יהיה חייב לסיים את לימודי הליבה בשנה הראשונה ללימודיו, אלא יוכל להמשיכם בשנה השנייה במקביל ללימודי ההתמחות.

בלימודי ההתמחות, שלאחר לימודי הליבה, יוכל התלמיד לבחור בתקופה או בנושא שאותם ידגיש בלימודיו. במקרים מיוחדים תאשר ועדת ההוראה של החוג לקחת קורסים מחוגים אחרים, תוך מתן עדיפות לחוגים האחרים של לימודי ההיסטוריה. הטבלה הבאה ממחישה את חלוקת יחידות הלימוד:

לימודי הליבה (יחידות מבוא)

לימודי חובה	תקופה א'	תקופה ב'	תקופה ג'
שיעור משותף בלימודי היסטוריה – 2 ש"ס	שיעורים – 4 ש"ס	שיעורים – 4 ש"ס	שיעורים – 4 ש"ס
"ארון הספרים היהודי" תרגיל בסיסי – 4 ש"ס	תרגיל נושאי – 4 ש"ס	תרגיל נושאי – 4 ש"ס	תרגיל נושאי – 4 ש"ס
התמחות לאחר לימודי הליבה			
	שיעורים – 4 ש"ס	תרגיל נושאי – 4 ש"ס	תרגיל נושאי – 4 ש"ס
	תרגיל נושאי – 4 ש"ס	סמינר (רפראט) – 4 ש"ס או:	
	סמינר (רפראט) – 4 ש"ס	סמינר (רפראט) – 4 ש"ס	
	סמינר (עבודה) – 4 ש"ס		

סך כל שעות הלימוד לתואר:

שיעור חובה משותף בלימודי היסטוריה	2	ש"ס
תרגיל חובה ("ארון הספרים היהודי – מקורות לחקר תולדות ישראל")	4	ש"ס
לימודי ליבה (12 ש"ס שיעורים 12 ש"ס תרגילים)	24	ש"ס
לימודי התמחות	28	ש"ס
	58	ש"ס

סה"כ

לימודים משותפים בחוגים להיסטוריה וארכיאולוגיה

החל משנה ב' יוכלו תלמידים מצטיינים להמיר את תקופת ההתמחות השלישית בחוג בחטיבת לימודים בת 12 ש"ס מאחד מחוגי ההיסטוריה האחרים (היסטוריה כללית או היסטוריה של המזרח התיכון ואפריקה). חטיבה זו תהיה מקבילה לתחום ההתמחות העיקרי (התמחות א') בחוג להיסטוריה של עם ישראל. תלמידים שבחרים בעת העתיקה כתחום התמחותם העיקרי יוכלו להמיר את תקופת ההתמחות השלישית בחטיבת לימודים מהחוג לארכיאולוגיה. השתתפות בתכנית זו מותנית באישור ועדת ההוראה של החוג.

לימודי מסלול חד-חוגי

התלמיד חייב לעמוד בכל הדרישות החלות על תלמיד המסלול הדו-חוגי בהיקף של 58 ש"ס, כמפורט לעיל.

24 ש"ס נוספות - בתקופת ההתמחות: שיעור, תרגיל נושאי וסמינר 12 ש"ס, בתקופה שנייה: תרגיל נושאי וסמינר (רפראט) 8 ש"ס, ובתקופה שלישית: תרגיל נושאי 4 ש"ס. 20 ש"ס בלימודי חטיבה מחוגים אחרים הקרובים לתולדות עם ישראל (באישור יועץ החוג): ארבעה שיעורים 8 ש"ס, שני תרגילים נושאים 8 ש"ס וסמינר (רפראט) 4 ש"ס. 8 ש"ס לימודי שפה זרה שנייה – (הציון בלימודי השפה הזרה אינו משתקלל).

בסך הכול: 110 ש"ס

בלימודים במסלול החד-חוגי תנהג ועדת ההוראה של החוג בגמישות מירבית ותנסה להתאים את התכנית לרצונו ולבחירתו של התלמיד.

סך כל שעות הלימוד לתואר

לימודי המסלול הדו-חוגי	
58 ש"ס	לימודי התמחות (שיעור 4 ש"ס, תרגיל נושאי 4 ש"ס, סמינר 4 ש"ס)
12 ש"ס	לימודי תקופה משנית (תרגיל נושאי 4 ש"ס ורפראט 4 ש"ס)
8 ש"ס	לימודי תקופה שלישית (תרגיל נושאי 4 ש"ס)
4 ש"ס	לימודי חטיבה מחוגים אחרים: (ארבעה שיעורים 8 ש"ס, שני תרגילים נושאים 8 ש"ס ורפראט 4 ש"ס)
20 ש"ס	לימודי שפה זרה שנייה (הציון לא משתקלל)
8 ש"ס	
סה"כ 110 ש"ס	

ו. סיום הלימודים לתואר וציון הגמר

שקלול ציון הגמר במסלול דו-חוגי ובמסלול חד-חוגי

30% ציוני עבודות סמינריוניות
70% ציוני שאר הקורסים (כולל ציוני החטיבה במסלול החד-חוגי)

ז. ועדת ההוראה בחוג

בחוג קיימת ועדת הוראה שכל תלמיד רשאי לפנות אליה בבקשתו. הפנייה לוועדת ההוראה נעשית באמצעות מכתב דרך מזכירות החוג. ועדת ההוראה מטפלת בדחיית מועדי הגשת עבודות סמינריוניות ורפראטים, מועדים מיוחדים לבחינות, החלטות אקדמיות למתן פטורים וכד'. במידת הצורך מפנה ועדת ההוראה את הבקשות לוועדת ההוראה של הפקולטה למדעי הרוח. תשובות לבקשות ניתן לקבל באינטרנט באמצעות הקוד האישי של התלמיד.

החוג להיסטוריה של עם ישראל

לימודי התואר השני

הערה: משך הלימודים לתואר השני הוא שנתיים

תנאי קבלה

תלמיד המבקש להתקבל ללימודי התואר השני חייב להשיג בלימודי התואר הראשון לפחות ציון "טוב" (80).

מסלולים

לימודי ה-מ.א. מתקיימים בשני מסלולים:
מסלול א' – עם עבודת גמר.
מסלול ב' – בלי עבודת גמר.

(תלמידים הבוחרים ללמוד במסלול ב' לא יוכלו להמשיך בלימודי התואר השלישי, אלא אם כן ישלימו את חובות מסלול א', כולל עבודת הגמר).

מהלך הלימודים וההפרדה לשני מסלולים

בשלב הראשון, שיימשך שני סמסטרים בקירוב, ישמע התלמיד עד מחצית ממספר השעות הנדרשות לתואר ויגיש עבודה סמינריונית אחת. הגשת עבודה סמינריונית היא תנאי מחייב למעבר לשלב הלימודים הבא.
לאחר שהתלמיד יגיש עבודה סמינריונית בתחילת הסמסטר השלישי (או לכל המאוחר בסופו), תתקיים שיחת הכוונה עם התלמיד שמטרתה היא להעמיד את התלמיד על הערכת מוריו את הישגיו וכישוריו ולכווננו למסלול לימודים ההולם את רצונו וכישוריו.
התלמיד יתחיל בדרך כלל את לימודיו במסלול שבחר בסמסטר השלישי ללימודיו.

תכנית לימודים במסלול כתיבת תזה (מסלול א')

תכנית הלימודים מבוססת על מכסת שעות בת 32 ש"ס, (8 קורסים), לפי הפרוט הבא:
א. התמחות בתקופה אחת 24 ש"ס (חלק מלימודים אלה יכול להיות במסגרת חוגים אחרים באישור המורה המנחה או יועץ החוג).
ב. תקופה משנית - 8 ש"ס.
ג. יועץ החוג יוכל לאשר קורסים מחוגים אחרים, הן בתקופת ההתמחות והן בתקופה המשנית.
ד. שפות - נדרשת ידיעת שפה זרה שנייה ברמת מתקדמים כתנאי. השפה תיקבע בהתאם לתחום ההתמחות.
ה. ניתן ללמוד שנתיים שפה עתיקה (יוונית, לטינית, אכדית וכו') ולימודים אלה ייחשבו במקום סמינר מ.א. בהיקף של 4 ש"ס.

חובות התלמיד

התלמיד יגיש שתי עבודות סמינריוניות (העבודות לא תהיינה באותו תחום). **אחת העבודות תוגש עד תום שנה א'.**

בקורסים בהם לא הגיש התלמיד עבודה סמינריונית ייקבע הציון על סמך רפראטים בכתב או בחינות במתכונת המקובלת בקורס שבו משתתף התלמיד.
את העבודות הסמינריוניות והרפראטים יש למסור במזכירות החוג על פי לוחות הזמנים שמפרסמת הפקולטה למדעי הרוח.

עבודת הגמר

עבודת הגמר נכתבת בדרך כלל בתחום התמחותו העיקרי של התלמיד. תפקידו של התלמיד לאתר מנחה, בסיוע הוועדה לתלמידי תואר שני, ובעזרתו לגבש נושא מתאים. בשלב שני יגיש התלמיד את תכנית עבודת הגמר כפי שסוכמה עם המנחה לאישורה של הוועדה.

תכנית הלימודים במסלול בלי תזה (מסלול ב)

תכנית הלימודים מבוססת על מכסת שעות בת 36 ש"ס (9 קורסים) לפי הפירוט הבא:

- א. עד 20 ש"ס (5 קורסים) בתקופת ההתמחות הראשונה.
- ב. לפחות 16 ש"ס (4 קורסים) משתי תקופות אחרות, או מלימודים בחוגים קרובים באישור יועץ החוג.

חובות התלמיד

כתיבת שתי עבודות סמינריוניות, שיכולות להיות באותה תקופה אך בתחום שונה.
בקורס שבו יש מטלת כתיבה (רפראט) ייקבע הציון על בסיס שקלול הנתונים הבאים:

- השתתפות פעילה של התלמיד במהלך הקורס (כולל אפשרות להצגת הרצאה קצרה);
- הגשת עבודה בעלת היקף מצומצם (עד עשרה עמודים). המורה רשאי, על פי שיקול דעתו, לחלק את הרפראט לשתיים או שלוש מטלות כתיבה קצרות שתוגשנה במהלך הסמסטר, אך אין לוותר על חובת הכתיבה.

את העבודות הסמינריוניות והרפראטים יש למסור במזכירות החוג על פי לוחות הזמנים שמפרסמת הפקולטה למדעי הרוח.

בחירת גמר

הבחינה תתקיים לא יאוחר מסמסטר אחד לאחר סיום חובות השמיעה. התלמיד יגבש, בהתייעצות עם אחד ממורי החוג, שני נושאים בתקופת התמחותו ועל אחד מהם הוא יבחן בכתב. הנושאים לא יוקדשו לסוגיה מחקרית מצומצמת אלא ישאו ככל האפשר אופי של דיון מתודולוגי עקרוני בסוגיה בעלת משמעות היסטוריוגרפית. עם אישור הביבליוגרפיה המחקרית שייגש התלמיד לשני הנושאים, יקבע המורה-המנחה את מועד הבחינה, הנושא המדויק של הבחינה (שתהיה בחינת בית), את מועדה ואת זמן הגשתה (שלא יאוחר מיומיים לאחר מועד הבחינה).

מעבר ממסלול למסלול

תלמיד המבקש לעבור ממסלול בלי תזה למסלול כתיבת עם תזה, יוכל לעשות כן בתנאי שאין התיישנות על לימודיו, ובתנאי שישלים את לימודי השפה הזרה השנייה. תלמיד המבקש לעבור ממסלול כתיבת תזה למסלול בלי תזה יהיה חייב בכל חובות המסלול (36 ש"ס) כמפורט.

לימודי השלמה (לתלמידים שלא למדו היסטוריה של עם ישראל בתואר ראשון)

ועדת הקבלה של החוג תדון בכל מקרה לגופו ועל פי שיקול הדעת תיקבע לכל מועמד תוכנית השלמות אישית עד 18 ש"ס. התוכנית תהיה מתוך היצע הקורסים של החוג או של חוגים אחרים, הכל על פי יכולתו של המועמד וצרכיו. הוא הדין באשר לתלמידים בעלי תואר שני שלא למדו היסטוריה של עם ישראל בשני התארים אך מבקשים להשתלב בלימודי התואר השני של החוג. בכל מקרה שבו יידרש המועמד לקחת לימודי השלמה יהיה עליו לסיים את לימודיו אלה בציון של 85 לפחות כתנאי להמשך הלימודים לתואר השני.

ציון גמר

לתלמידי מסלול א':

עבודות סמינריוניות	25%
רפראטים	25%
עבודות גמר	50%

לתלמידי מסלול ב':

עבודות סמינריוניות	50%
רפראטים	25%
בחינת גמר	25%

ועדת ההוראה בחוג

בחוג קיימת ועדת הוראה שכל תלמיד רשאי לפנות אליה בבקשתו. הפנייה לוועדת ההוראה נעשית באמצעות מכתב דרך מזכירות החוג. ועדת ההוראה מטפלת בדחיית מועדי הגשת עבודות סמינריוניות ורפראטים, מועדים מיוחדים לבחינות, החלטות אקדמיות למתן פטורים וכד'. במידת הצורך מפנה ועדת ההוראה את הבקשות לוועדת ההוראה של הפקולטה למדעי הרוח. תשובות לבקשות ניתן לקבל באינטרנט באמצעות הקוד האישי של התלמיד.

סגל ההוראה

פרופ'	דוד אסף - ראש החוג
פרופ'	אהרן אופנהיימר
ד"ר	יורם ארדר
פרופ'	בצלאל בר-כוכבא
פרופ'	אליעזר גוטווירט
ד"ר	שמחה גולדין - שבתון
פרופ'	יוסף גורני
פרופ'	ג'רמי כהן - שבתון
ד"ר	עודד ליפשיץ
ד"ר	רות למדן
פרופ'	נדב נאמן
פרופ'	דינה פורת
פרופ'	רן צדוק
ד"ר	ירון צור – שבתון – סמסטר א'
פרופ'	רוברט רוקאווי
פרופ'	אלחנן ריינר
ד"ר	שלום רצבי
פרופ'	יעקב שביט
ד"ר	יובל שחר
ד"ר	רוני שטאובר
פרופ'	אניטה שפירא
	מזכירת החוג – רותי ויגודסקי

מזכירות החוג: בניין קרטור, חדר 206, טל': 03-6409277 פקס': 03-6405542
דואר אלקטרוני: jhistory@post.tau.ac.il
קבלת קהל: ימים א'-ה', שעות 10:00 – 12:30